

ИНДИГИР УОТТАРА

Муома улууһун
общественной-политической хаһыата
indigir-uottara@yandex.ru

12+

Хаһыат 1953 сыллаахха олохтоммута
Сэрэдэбэ, субуотаба тахсар

2020 с. ОТ ЫЙЫН 29 КҮНЭ СЭРЭДЭ № 60 (5590)

Бары күүһү – окко!

СҮРҮН ДЬАРЫКПЫТ ИННИКИ БУОЛУОХТААХ

Төһө даҕаны быйылгы улахан баһаар быс-быдаан буруотун ортотугар олордорбут, өбүгэ сағаттан ильдэ кэлбит сүөһүнү иитэр дьарыкпыт инники күөнү сылдыахтаах. Билигин оттоон саамай үгэнэ. Оройуон нэһиликтэригэр оттуур хoduналар уокка умайан, тугунан да кэмнэмэт хорумньуну онгорбуттара өйдөнөр.

Оройуон нэһиликтэригэр сүөһү аһылыгын бэлэмнээһин хампааньыта, сыл айы буоларын курдук, быйыл эмиз кэмигэр сағаламмыта. Оройуоннаабы ты хаһаайыстыбатын управлениета оттуур былааны нэһиликтэринэн тирээрдибит. Быйыл оройуонна от үүнүүтэ куһағана суох.

Бу сайын былаан быһытынан Муома оройуонугар 1520 т от бэлэмнэниллихтээх. Ити иһигэр Муома национальнай нэһилигэр – 374 т, Индигир нэһилигэр – 280 т, Собоолоохто – 223 т, Чыбаабылаахха –

162 т, Төбүлэххэ – 236 т, Улахан Чыыстайга – 245 т оттонолуохтаах.

Бүгүнгү туругунан оттоонун хаамыта Чыбаабылаах нэһилигэр үчүгэй көрдөрүүлээх. Манна 101 т от туруоруллан, былаан 62,3 % туолан иһэр. От ыйын 27 күнүнээби туругунан Хонуу, Суон Тиит хoduналарыгар 109 т от (29,1 %) бэлэмнэнилиннэ. Собоолоохто – 49 т (22,0 %), Төбүлэххэ – 40 т (16,9 %), Улахан Чыыстайга – 30 т (12,2 %), Индигиргэ – 35,7 т (12,8 %) от оттонно. Оройуон үрдүнэн 364,7 т туруорулунна, ити 24,0% тэннэстэ. Бааһынай, производственной уонна сылгыны иитэр хаһаайыстыбалар, агрооскуолалар бэйэлэрэ тус соруктаах анаммыт былааннарын оттуу сылдыаллар.

Буор Сыһыыга элбэх оттуур хoduналар уокка былдыаньылар. Ты хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига Ю.А. Винокуров иһитиннэрбитинэн, билигин төһө эиннээх

оттуур сир умайбытыгар аакта оноһуллар.

Уустук балаһанньаба түбэспит нэһиликтэр, хаһаайыстыбалар иннилэригэр биир да сүөһүнү сүүскэ биэрбэккэ, сүөһүнү барыларын тутан кыстыкка киллэрэр сорукурар. Көмө баар буолара эрэбиллээх. Ким даҕаны өйөөлү сүөх хаалыа суоҕа. Бу манньк ыарахан кэмнэ былыр-былыргыттан ильдэ сылдыар үтүө үгэспитинэн бэйэ-бэйэбэ көмөлөсүһэн, өйөһөн олодохпутуна эрэ, тыыннаах хаалыахпыт турдаба.

Мин бу күнүргэ кэтэх сүөһүлээх икки-үс киһини кытта кэпсэтэн төһө оту бэлэмнээн эрэллэрин ыйыталаһа сырыттым. Киһилэр билигин ыксаллаах быһы-майгы балаһанньатыгар, элбэх хoduна, оттоммут от уокка барбыт кэмигэр төһөнү оттообуттарын этэллэрин туттунулар. Киһи киһилэри өйдүүр.

Т. СЛЕПЦОВА.

ОТ СУБУОККАТА

От ыйын 27 күнүнээби туругунан

№	Нэһиликтэр, хаһаайыстыбалар	Трактор тахсыы-та	Звенолар				Киһи ахсаана	Охсулунна	Туруорулунна			
			Барыта	из них		Былаан			фагт	%	Ааспыт сыл түмүгүнэн	
				п/мех	илин							
	Улус үрдүнэн	12	79	6	80	266	502	1520	364,7	24,0	253,5	
1	Момский наслег	8	14	4	17	70	147	374	109	29,1	56,5	
1.1	"Сис" ТХПК	2	1	1		11	29	58	26	44,8	2,5	
1.2	КФХ Слепцов П. И.	3	1	1		6	32	54	28	51,9	6	
1.3	КФХ Богатырев С.П.		1		1	2	4	8	3	37,5	2,0	
1.4	КФХ Ильина А. И.	1	1		1	6	7	51	5	9,8	4,0	
1.5	ЛПХ	2	10	2	15	45	75	203	47	23,2	42,0	
2	Индигир нэһилигэ	1	8	0	8	21	42	280	35,7	12,8	22	
2.1	КФХ Слепцов А.И.		1		1	2	9	50	7,5	15,0	7,0	
2.2	ИСАШ		1		1	2	4	10	3,2	32,0		
2.3	ЛПХ	1	6		6	17	29	220	25	11,4	15,0	
3	Собоолоох нэһилигэ	3	21	2	19	56	58	223	49	22,0	46	
3.1	"Дабаан" ТХПК		1		1	7	8	37	6	16,2	2,0	
3.2	КФХ Уваровский М.Н.	1	1	1		4	6	51	4	7,8		
3.2	МБОУ ССОШ	1	1	1		15	10	10	7	70,0	14,0	
3.3	ЛПХ	1	18		18	30	34	125	32	25,6	30,0	
4	Чыбаабылаах нэһилигэ	0	13	0	13	43	131	162	101	62,3	94	
4.1	"Байхал" РКО (а)		1		1	3	4	8	2	25,0	2,0	
4.2	КФХ Корякин В. В.		1		1	8	28	32	20	62,5	18,0	
4.3	КФХ Корякин И. И.		1		1	3	20	14	14	100,0	12,0	
4.5	КФХ Корякин И. Е.		1		1	3	10	13	7	53,8	14,0	
4.6	КФХ Терехов Р.Н.		1		1	7	26	30	22	73,3	20,0	
4.7	ЛПХ		6		6	19	43	65	36	55,4	28,0	
5	Төбүлэх нэһилигэ	0	13	0	13	43	83	236	40	16,9	4	
5.1	КФХ Николаев А.Е.		1		1	5	10	36	5	13,9		
5.2	ЛПХ		12		12	38	73	200	35	17,5	4,0	
6	Улахан Чыыстай нэһилигэ	0	12	0	12	33	41	245	30	12,2	31	
6.1	"Чысхаан" ТХПК		6		6	15	20	121	19	15,7	23,0	
6.2	ООО "Пожтехстройсервис"											
6.3	КФХ Данилова С.А.		1		1	5	6	41	3	7,3	3,0	
6.4	КФХ Слепцова А.С.							8		0,0		
6.5	КФХ "Кытыл"		1		1	2	5	10	3	30,0	1,0	
6.6	ЛПХ		4		4	11	10	65	5	7,7	4,0	

Оройуон тыатын хаһаайыстыбатын управлениета.

СИРИ СИКСИГИНЭН

РФ. Арасыйа үөрэнээчилэрэ балабан ыйын 1 күнүттэн оскуолаба баран үөрэнэхтэрэ. Бу туһунан үөрэх министирэ Сергей Кравцов «Россия 24» ханаалга эттэ. Министиритибэ сана үөрэх дылыгар, Билии күнүгэр бэлэмненини сабалаабыт. «Балабан ыйын 1 күнүттэн оҕолор үйэтигийбит үөрэх ньыматынан үөрэнэхтэрэ. Дистанционнай үөрэҥи киллэрэр санаабыт суох», — диэтэ министир. Кини дыэттэн олонор үөрэни үчүгэй өрүттэрин олоһурбут үөрэхтээһингэ эбии ньыма быһытынан туттуохпут дьон эбэн эттэ. Бэс ыйын бүтүүтэ Сергей Кравцов үөрэнээчилэр балабан ыйын 1 күнүгэр оскуолаба барыахтара дьон турар. Онно оскуолааларга ыарыны сэрэтэр дьаһаллар тэриллэн эрэллэрин туһунан биллэрбитэ. Ол кээнэ министир Билии күнүн үөрүүлээх тэрээһинэ харыстаны бары ирдэбиллэрин туһунан туран үгэс быһытынан барыахтарын эпшитэ. Роспотребнадзор салайааччыта Анна Попова Билии күнүн көрсөр бүтэһиктээх быһаарыны атырдыах ыйын иккис анарыгар ылыарын РБК иһитиннэрэр.

***

РФ. Дойду премьерэ Михаил Мишустин «Табыгастаах уонна удамыр сыаналаах дьонун хааччыллыы» (Обеспечение доступным и комфортным жильём) бырагыраамаҕа уларьтылары киллэрэр уураахха илии баттаата. Санардыллыбыт докумуонунан эдэр ыаллар комфорт кылаастаах квартираны ылар кыахтанылар. Маны таһынан көмө харчыны ипотека бырыһыанын кыччаттыга (рефинансирование) туттуохха сөп буолла. Бу туһунан бырабытталыстыба анал сайтыгар суруйаллар. «Табыгастаах уонна удамыр сыаналаах дьонун хааччыллыы» бырагыраама дойдун 83 эргийини эрүллүбүт. 35 саастарын аһарда илик эдэр ыалларга государство кыбартыра сыанатыттан 35%, оҕото суох ыалга 30% төннөрөр. Элбэх оҕолоох ыал бырагыраамаҕа дөбөнүк хапсар. Урут көрүллүбүт үпкэ эконом кылаастаах дьибэ кыбартыра ылыаха сөбө. Санардыллыбыт докумуонунан эдэр ыаллар комфорт кылаастаах квартираны ылар кыахтанылар. Маны таһынан көмө харчыны ипотека бырыһыанын кыччаттыга (рефинансирование) туттуохха сөп. Быйыл бу көмөнүн дойдун 15 тыһынычтан тахса эдэр ыал туһанара сабадаланар. Маныаха 5 млрд үп көрүллүбүт.

***

СӨ. Коронавируһунан ыалдыы харгыныата уларыйда. Өскөтүн урут ордук эдэр дьон ыалдыбыт эбит буоллабына, билигин саастаах дьон ыалдыра элбээтэ. Дьон ордук үлэтигэр сылдьан ыалдыр буолла, маныаха эпидемиологическай сымнаһын, дистанционнай үлэттэн офиска тахсы төрүтүнэн буолдулар дири доубуйа харыстабылын министирэ Елена Борисова. Бу туһунан Ил Дархан уонна Бырабытталыстыба пресс-сулууспата иһитиннэрэр. Оскуола оҕолоро тыаба барылары вирус тарбанарыгар эмиз төһүү буолар. Билигин өрөспүүбүлүкэ араас улуустарыгар 12 тыһынычтан тахса оҕо сайынны сынынналларныгар тийэн сылдьар. Хомойуох иһин, Дьокуускайтан тийбит оҕо 20 киһини суугуйт түгэнэ баар. Айылбаҕа элбээти буолан сынынаны эмиз вирус тарбанытыгар тирдэр. Өскөтүн сынынанааччылар истэригэр ыалдыбыт киһи баар буоллабына 20-30 киһи тутатына контакка кириэр. Ону эбии түөрт киһиэхэ төгүллээххэ сүүсхэ контактаах киһи тахсан кэлэр. Министир өрөспүүбүлүкэ олохтоохторугар, ордук тэрилтэ салайааччыларыгар туһаайан ыарыттан сэрэтэр дьаһаллары сымнапатарыгар, дьону эрдэ офиска таһаарбаттарыгар сүбэллэр. «Ыалдыр дьон ахсаана аҕыйаабытын иһин ыары эргийинэн бүтэ илик», — диэтэ кини. Уопуска кэмин учуоттаан коронавируһунан ыалдыы сана түгүннэрэ атын эргийиннэртэн кэлиэхтэрин сөп дьон сабадалаһын эмиз баар.

СИА матырыйаалларын.

Оройуон дьаһалтатыгар

Иван Павлов: «Күүспүтүн өһүлэр, сымныыр табыллыбат»

От ыйын 27 күнүгэр оройуон дьаһалтатын уочараттаах мунһабар баһылык **Иван Петрович Павлов** баар балаһыанньаны иһитиннэрдэ: «От ыйын 25 күнүгэр субуота күн кэтэһиллээх бөртөлөһүттө көтөн кэллэ. Барыта 147 т ууну 57 сиргэ ыста, бүгүн үлэлээбитэ үһүс күнэ, төннүөхтээх этэ. Ону өссө биир күн хааларыгар көрдөһөммүт Собоолоох туһаайытыгар баар электролиния сиригэр турбут уоту уонна «Ю» хайабыт тэлэһин умуруорууга үлэлиир. Ойуур баһаара ыра кэнээн, Хонуу, Индибир нэһиликтэригэр ураты Собоолооххо 4 км, Чыбаабылаахха 3 км чугас барыта биэс ойуур баһаара баар бэлиэтэнэр. Кыра да кыымтан уот улаатар, улаах сиэннэрбит, сир-дойду кууран-хатан, буорахтаах буочука үрдүгэр олоробут. От ыйын 21 күнүн түүнүгэр 100-чэкэ доброволецтар тахсаннар, улахан издээн тахсыаһын нефтебазаны быһаатылар, оройуонмутуттан илиибитин сотто сыстыбыт. Билигин араас сырдатар ситим сайдыбытынан, сирэ суох иһитиннэриилэр уһуллулар бааллар, маны барытын ыраас мууска уураар табыллыбат. Сөптөөх хайысханан үлэ барар. Оройуон баһаарынныктарын үлэлэрин үрдүктүк сыаналыбыт, байыастара сменанан тохтоло суох үлэлилэр. Полиция үлэһиттэрэ үлэлэрин быһыгар 10-нуу үлэһит тахсыбыта. Нэһиликтэринэн дьахтар аймах ас-үөөл бэлэмнээн көмөлөстүлэр. Баһаарга бүгүннү туругунан 1063 киһи, 214 техника хабыллан, күүстээх үлэ ытыллар, 516 ранецтары туттулунна. Муома землячествота биир күн иһинэн 200 тыһ. солк. тахса харчыны хомуйан баһаары утары тэриллэри атыылаһан 188 кг малы грузовоига туттардылар. «Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ» дьон бэргэн этии чахчытын көрдөрдө. Билигин умуллубут сирдэри куораттан кэлбит дьон харабыллы, кэтии сылдыаллар. Сирбит-уоппут уратылаах, туорпалаах буолан, баһаар уота сир иһигэр салгы баран күөдүйү тулар, баарабай тииттэр сууллаллар. Собоолооххо эппитим курдук, уот линиятыгар уот туран остуолбалары сууларда. Электростанция үлэһиттэрэ саналы тутан, СИП линиятын оморухтара. Бу нэдиэлээх грузовою самолетунан 150 Квт-таа дизели күүтэбит. Билигин баар дизеллэрэ кыайбат, электричествоны бөһүөлэккэ анарынан солбуйа сылдьан биэрэллэр. Балаһыанньа уустук, күүспүтүн өһүлэр, сымныыр табыллыбат, барытыгар бэлэмнээх олоробут, үлэ барар. Ыксаллаах быһымайгы эрһинимэ тохтообот, арыгы утаһын атыгыта бобуллар.»

Өрүс унуор баар Буор Сыһы баһаар уотугар 4000 га сирэ былдыаммытын туһунан баһылык солбуйааччы **Наталья**

Степановна Ким кэпсири: «Баһаар уота билигин да улаханлык кыайтара илик. Икки хонуктаабыта бөртөлүөт кэлэн, тракторга сир хорулар булуук аҕалан улаханлык абыраата, ону сэргэ ранецтар, паектар. Ол иннинэ баар булууктарбыт ыйы быһа хорутуланнар алдыаммыттар. Ону өрөбүл күнүгэ олордон, бэбээһиниттэн киэн сир хорууттубут. Трактористар Сергей Коркин, Михаил Алехин бөһүөлөктөн 800 м сиргэ 7,3 км усталаах минерализованнай балаһа хоруттулар. Уопсайынан, олохтоохтор манлык алдыархайга өрөспүүбүлүкэ көмө илиитин уонна дьон санаалара бэттэх кэллэ, баһаарга күргүмүнэн тахсаллар. Өскөтө, бастакы кэмнэргэ баһаартан санаалара самнан, уоту кытта охсуһууга хотторон кэлэр эбит буоллахтарына, билигин дьоммут санаалара бөбөх, кыайахпыт дэһэллэр. Бүгүн сарсыарда, от ыйын 27 күнүгэр, холобура, 47 киһи уоту умулуннарыга бардылар. Хонууттан убайды-быраатты Айаал, Николай Тарабукиннар 20-чэ уолу түмэн кэлэн күүстээх көмөнү онорон бардылар. Манна Алкwiad, Артем, Александр, Дьулус Слепцовтар, Афоня Потапов, Павел Корякин, Иван Атласов, Алексей Буртахов, Аркадий Уваровский, Игорь Садовников, Слава Тарабукин, Руслан Егоров, Женя Стручков, Иван Гурьев, Гоша Федоров, Анатолий Сен-Дун-Шен ааттарын киэн тутта ааттыбыт. Нэһиликтэртэн аһылыгынан көмө кытта кэлбитэ. Бэйэбит кырдыга, ыксаллаах дьахтар аймах сахалы сирэ-туому онорбуппут. Онон бары өттүттэн көмө кэлэн, иккис тыын ылан, баһаары утары үлэ тохтообот.»

Манлык уустук балаһыанньа дьахтар нарын сангыгар сүктэриллибитэ, салайааччы дьон-сэргэ туһугар ыалдырын, ийэли көмүскэл санаата күүстээгин сөбөбүт эрэ. Наталья Степановна ыксаллаах быһыга-майгыга бөһүөлөк бас-көс дьонугар, тирэбүрүбүтүн, **Виталий Гаврильевич, Анатолий Афанасьевич Слепцовтарга о.д.а.** кырдыаастарга сүбэ-көмө буолан, дьону түмэллэрин, ыйы быһа уоту кытта охсуһар олохтоох 20-чэ уолагарыгар махтала мунура суох.

«Муома оройуона» МТ
пресс-сулууспата.

Владимир Путин Арассыһа сайдытын сыалларын чопчулаата

Бэрэсидьин Владимир Путин 2030 сылга диэри Арассыһа сайдытын сыалларын туһунан ыйаахха илии баттаата. Кремльгэ маны дойду дьылбатын быһаарар докумуонунан ааттаатылар. Бу ыраабы өтө көрөр докумуон ис дьингэ дойду “инники мөссүөнүн” торумнуур уонна кэлэр уон сылга тутуах сороктары туруорар. Ол курдук, 2030 сылга дьадайыы таһыма 2017 сылга тэннээтэххэ икки төгүл аччыахтаах, оттон киһи үйэтин уһуна – 78 сааска тийиэхтээх. Национальной тумус туттар сороктарга Владимир Путин үөрэхтээһин хаачыстыбатын үрдэтиини уонна экэниэмикэ тутуах салааларыгар, социальнай эйгэбэ уонна судаарыстыбаны сайыллыыга “сыппара мунуутор ситиитин” киллэрдэ.

Уһун болдьохтоох сыаллар уларыйбатылар, ол эрэри хамсыктан уонна глобальной экэниэмикэбэ кириисини кытта ситимнээх сана чаччыларга олобуран, ситэрэн-хоторон бэрилиннилэр. Үгүс өттүгэр итилэр Бүтүүн Арассыһатаабы куоластааһынна дьон-сэргэ бигэргэппит Конституцияба көннөрүүлэри көрдөрөллөр. Бырабыгытастыба алтынны 30 күнүгэр диэри сана ыйаахха сөп түбэһиннэрэн, нацбырайыактары чопчулааһынна этиилэри киллэриэхтээх.

Докумуонна ыйыллыбыт көрдөрүүлэргэ саамай сүрүнүн чорботор уустук – манна барыта дьонун. 2030 сылга Ис баалабай бородукта (ВВП) үүнүүтүн тэтимэ аан дойду орто көрдөрүүтүн куоһарыахтаах, киһи олобун уһуна 78 сааска диэри улаатыахтаах. Маны сэргэ Арассыһа үөрэхтээһин хаачыстыбатынан уонна наукаба чинчийилэр кээмэйдэринэн

уон дойду иһигэр кириэхтээх. Хас биэс сыалтан биридиргэр тус сыаллаах көрдөрүүлэр олохтоннулар – итилэр элбэхтэр, ол эрэри бары олоххо киирэр кыахтаахтар уонна дириг толкуйдаахтык торумнаммыттар.

Нэдиэлэ анараа өттүгэр Стратегической сайдыыга уонна нацбырайыактарга сэбиэт муньабыр Владимир Путин нацбырайыактары 2030 сылга диэри уһатарга сороудахтаата уонна Конституцияба көннөрүүлэргэ куоластаабыт дьон сөптөөх талытыгар уонна “хамсык уроктарыгар” олобуран чопчулуурга сороудахтаабыта. Бу быһаарылар, былааннар уонна бырагыраамалар күөннэригэр киһи ойуччу миэстэбэ тутулуохтаах – бу сүрүн сорокпут буолар, диэн бэлиэтээбитэ бэрэсидьин. Арассыһа дьэ кэргэнэ бастакы миэстэбэ тутулуохтаах. Сана ыйаах бу ирдэбиллэргэ толору сөп түбэһэр.

Докумуонна уопсайа биэс национальной сыал суруллубта: нэһилиэнньэни, дьон доруобуйатын уонна тупсабай олохтоох буолуутун харыстааһын, бэйни уонна талааннары сайыннарыыга кыахтар, киһи олохторугар тупсабай уонна куттала суох эйгэ, дьонун хамнастаах, көдьүстээх үлэ уонна ситиһилээх урбаан, ону тэнэ сыппара сайдыыта. Тумус тутулар сорогунан дьадайыыны утары үлэ, гражданныр дохуоттарын үрдэтии буолар. Ҹйаахха олобуран, 2030 сылга дьадайыы таһыма 2017 сылы кытта тэннээтэххэ икки төгүл аччыахтаах. “Быһаары манна дьэнкэ: биһиэхэ сана үлэ миэстэлэрэ наадалар уонна дьон бэйэ дьыалатынан дьарыктанарыгар табыгастаах усулуобуйалар”, – диэн сэбиэт муньабыр

Путин бэлиэтээтэ. Кини илии баттаабыт ыйааба, чуолаан, дьобус уонна орто урбааны өйүүргэ туһулуур – манна дьарыктаах дьон 25 мөлүйүөн киһиэхэ тийиэхтээх.

Гражданныр доруобуйалара дьонун суолталаах сыал этэ уонна итинник да буолуоҕа. Арассыһа физическэй культуранан уонна спордунан тиһиктээхтик дьарыктанар дьон ылар кээмэин 70 бырыһыанна диэри үрдэтэр баҕалаах. Урут физкультуранан дьарыктанааччылар ылар өлүүлэрин 55 бырыһыанна тиэрдэр сороктаах этибит. Билигин бу сыппара 43 бырыһыанна тэннэһэр.

Сыллата бэйэлэрин усулуобуйаларын 5 мөлүйүөнтэн итэбэһэ суох ыал тупсарыаба, сылга 120 мөлүйүөн квадратнай миэтэрэттэн кырата суох дьэ-уот тутулуоҕа. 2030 сылга куорат эйгэтин туруга балтараа төгүл тупсуоҕа, оттон ирдэбилгэ сөп түбэһэр суол ахсаана 85 бырыһыантан намьһаба суох буолуоҕа.

Судаарыстыба баһылыга тулалыыр эйгэни харыстааһын курдук сытыы тиэмэни эмиз тумнубата. Владимир Путин 2030 сылга бөбү-сыһы араарыыга 100 бырыһыанна тиэрдэргэ уонна полигоннарга тиэллэр тобохтор кээмэйдэрин икки төгүл аччатарга сороудахтаата. “Дьонун докумуон, дьонун ыйаах, – диэтэ суруналыыстарга бэрэсидьин пресс-сэкирэтээрэ Дмитрий Песков. – Докумуон, кырдык, дойду дьылбатын быһаарар суолталаах, онон дириг ырытыыга наадыйар уонна ол кэнниттэн бэрэсидьин ыам ыйынаабы ыйаабын чопчулааһын үс ый иһинэн ытыллалыахтаах”.

«Саха сирэ».

Прокуратура района разъясняет

Административная ответственность за нарушение правил в период режима чрезвычайной ситуации

С 21.07.2020 г. в Момском районе согласно распоряжению заместителя председателя КЧС и ПБ МО «Момский район» Корякина В.В. №810 «О введении сил и средств районных звеньев Момского звена Якутской территориальной РСЧС РС(Я) в режим «Чрезвычайная ситуация» на территории муниципального образования «Момский район» действует режим чрезвычайного положения.

На основании п.10 ст.4.1 Федерального закона от 21 декабря 1994 г. № 68-ФЗ "О защите населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера" в период данного режима ограничен выход в лес и на природу.

В случае нарушения правил, действующих в период режима чрезвычайной ситуации, предусмотрена административная ответственность.

Согласно ч.3 ст. 8.32 КоАП РФ нарушение правил пожарной безопасности в лесах в условиях особого противопожарного режима, режима чрезвычайной ситуации в лесах, возникшей вследствие лесных пожаров, влечет наложение административного штрафа на граждан в размере от четырех тысяч до пяти тысяч рублей; на должностных лиц – от двадцати тысяч до сорока тысяч рублей; на юридических лиц – от трехсот

тысяч до пятисот тысяч рублей.

В соответствии с ч.1 ст.20.6.1 КоАП РФ невыполнение правил поведения при введении режима повышенной готовности на территории, на которой существует угроза возникновения чрезвычайной ситуации, или в зоне чрезвычайной ситуации, влечет предупреждение или наложение административного штрафа на граждан в размере от одной тысячи до тридцати тысяч рублей; на должностных лиц – от десяти тысяч до пятидесяти тысяч рублей; на лиц, осуществляющих предпринимательскую деятельность без образования юридического лица – от тридцати тысяч до пятидесяти тысяч рублей; на юридических лиц – от ста тысяч до трехсот тысяч рублей.

Кроме того, в связи с пожарами рядом с населенными пунктами появились медведи, которые могут представлять опасность.

В связи с изложенным, прошу принять во внимание требования закона и соблюдать правила режима чрезвычайной ситуации.

Н. И. СИВЦЕВ, прокурор Момского района, советник юстиции.

ИЗВЕЩЕНИЕ О КАДАСТРОВОЙ СТОИМОСТИ

В соответствии с положениями Федерального закона от 03.07.2016 г. № 237-ФЗ «О государственной кадастровой оценке» ГБУ РС(Я) «Центр государственной кадастровой оценки» информирует о размещении в Фонде данных государственной кадастровой оценки на сайте Росреестр в разделе «Сервисы» – «Получение сведений из Фона данных государственной кадастровой оценки» (http://rosreestr.ru/wps/portal/cc_ib_svedFLGKO) промежуточных отчетных документов об определении кадастровой стоимости земельных участков следующих категорий земель, расположенных на территории Республики Саха (Якутия):

– Земель особо охраняемых территорий и объектов земель населенных пунктов;

– Земель земельных участков в составе земель промышленности, энергетики, транспортного, связи, радиовещания, телевидения, информатики, земель для обеспечения космической деятельности, земель обороны, безопасности и земель иного специального назначения.

Промежуточные отчетные документы также размещены на официальном сайте ГБУ РС(Я) «Центр государственной кадастровой оценки» – cgko.sakha.gov.ru в разделе Документы /Промежуточные отчетные материалы /Земли промышленности, особо охраняемых территорий и объектов на территории.

Последний день приема замечаний к промежуточным отчетным документам об определении кадастровой стоимости – **2 сентября 2020 г.**

Замечания могут быть представлены в ГБУ РС(Я) «Центр государственной кадастровой оценки» лично или направлены почтой по адресу: 677027 г.Якутск, ул. Кирова, 28, каб. 411, а также на адрес электронной почты: mail@14.cgko.ru. Телефоны для справок: 8(4112) 507-131, 507-138, 507-137. Замечания к проекту отчета наряду с изложением его сути должны содержать:

1. Фамилию, имя и отчество (последнее – при наличии) физического лица, полное наименование юридического лица, номер контактного телефона, адрес электронной почты (при наличии) лица,

представившего замечание к проекту отчета;

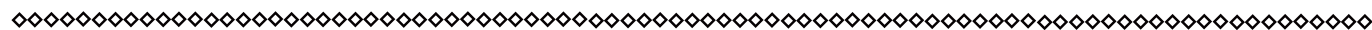
2. Кадастровый номер и (или) адрес объекта недвижимости, в отношении определения кадастровой стоимости которого представляется замечание к проекту отчета;

3. Указание на номера страниц проекта отчета, к которым представляется замечание (по желанию).

К замечанию к проекту отчета могут быть приложены документы, подтверждающие наличие ошибок, допущенных при определении кадастровой стоимости, а также декларация о характеристиках объекта недвижимости.

Не подлежат рассмотрению замечания к промежуточным отчетным документам, не соответствующие требованиям, установленным статьей 14 Федерального закона от 3.07.2016 г. № 237-ФЗ «О государственной кадастровой оценке».

И. П. ПАВЛОВ,
глава МО «Момский район».

Лето 2020 года выдалось на редкость жарким и засушливым для Момского района, неделями температура не снижалась менее 30-35 градусов и как следствие в результате сухих гроз образовались пожары. Первый лесной пожар был зарегистрирован 27 июня, усилиями местных жителей, добровольцев пожар был ликвидирован. Режим ЧС был снят. Но последующие дни погода разгулялась, дни стоят знойные, сухие с сильными порывами ветра. Потушенный многими усилиями добровольцев пожар вспыхнул вновь, несмотря на круглосуточное окарауливание из-за отсутствия дождей, наличия торфяников, миновав минерализованную полосу устремился к районному центру, пожар бушевал в районе 3 км от поселка, а нефтебаза находилась всего на расстоянии менее 3 км.

Ночью экстренно были подняты на тушение пожара более 100 мужчин, в районе вновь была объявлена чрезвычайная ситуация. 22 июля на тушении пожара прибыли из Якутска 15 сотрудников лесопожарных формирований и 5 работников ГАУ «Якутресурс». Все понимают, что эта беда общая и успех со стихией удастся достичь только там, где совместно действуют все – и граждане, и местные власти, и предприниматели, работающие в районе. К работе по тушению лесных пожаров привлечены 11 единиц техники – водовозки, трактора.

Очень большую и постоянную помощь оказывают техникой, людскими ресурсами пожарная часть, Момский филиал ГУП ЖКХ, КП ЮДУ «Дороги Арктики», МУП «ЖКХ», АО «Сатал», Управление

образования и т. д.

Пока мужчины сражаются с огнем, наши женщины встали у плит и готовили воду, прохладительные напитки, горячую еду, пекли пирожки и оладьи, упаковывали еду. Одними из первых откликнулись работники Управления образования (школы, детские сады), администрации МО «Момский район», МО «Момский национальный наслег», почты России, Управления ветеринарии, Момской ЦРБ, редакции газеты «Индибир уоттара» и многие другие. Много приходит женщин с домашней выпечкой, чистой водой инкогнито, просто оставляют пакеты с помощью.

Наши индивидуальные предприниматели не остались в стороне от всеобщей беды, тут же откликнулись, помогли продуктами, водой, одноразовой посудой. Хочется сказать слова благодарности предпринимателям: Недвиге Нине Николаевне, Хабарову Тимофею, Шукулевой Оксане Александровне, Муталиеву Абукару Хамзатовичу, Габьшеву Виктору Николаевичу, Ивановой Татьяне Валерьевне, Карповой Надежде Николаевне, Егорову Петру Романовичу, Фазуляновой Саргылане Семеновне, Черовой Фекле Степановне за предоставленную бескорыстную помощь, так необходимую для ребят-пожарных, сражающихся с огненной стихией.

В Якутске Момское землячество тоже организовало сбор денег для приобретения

ранцев для тушения пожаров, респираторов, очков, лопат, ведер и другого противопожарного инвентаря, которые сданы в грузовой самолет около 188 кг груза. Надо отметить, что Момское землячество Момского района показывает пример взаимопомощи и выручки другим районам.

В район прилетело воздушное судно МИ-8 Хабаровского АСЦ МЧС России с водосливным устройством. Все надеялись на помощь с воздуха и надежда наша оправдалась в полной мере.

Борьба с огнем продолжается и есть надежда, что она общими усилиями завершится победой над огненной стихией.

Наталья ДОБРЯНЦЕВА,
заведующая ГАУ РС(Я) «Центр
«Мой бизнес в Момском районе».

===== **Всем миром**

Общенародная помощь в тушении пожаров

Тыа хаһаайыстыбата

Геннадий Слепцов : «Таба саамай ыалдьар кэмэ – сайын»

Сайын биир саамай түбүктээх үлэлээх дьонунап бэтэринээрдер буолаллар. Улахан Чыыстайга ыстаадаларына бара сылдьан Чыыстайдаабы ветеринарнай учаастак сэбиэдиссэйэ Геннадий Петрович Слепцову кытта көрсөн кэпсэтибит.

Геннадий Петрович 1985 сыллаахха СГУ тыа хаһаайыстыбатын факультетын бүтэриэбиттэн Улахан Чыыстайдаабы ветеринарнай учаастакка сэбиэдиссэйинэн үлэтиир. Өр сыллаах бэриниилээх үлэтин иһин Саха Республикатын тыатын хаһайыстыбатын туйгуна бэлиэлээх. Кини салайыгынан таба ыстаадаларыгар бруцеллэһу утары үлэ тэрээһиннээхтик ытыллар. "Биһиги үлэбит сүһүнүнэн ыарыыны бохсубут. Улахан Чыыстай ыстаадаларыгар икки ыстаада бруцеллэһтан бохсолумута. Ол аата ыраастар, табаларын тыыннаахтыгы да,

өлөрөн баран этин атылыахтарын да сөп. Атыттарга карантин.

Саамай түбүктээх кэм биһигэ, бэтэринээрдергэ – сайын. Быһык кэм – ахсынньы, тохсунньу, олунньу ыйдар. Ол кэннэ кулун тутартан сағалааны с та а д а л а р ы н а н бруцеллэһа хаан ылыгыта сағаланар. Ханна таба ы а р ы й д а д а , ынырдахтарына, кыһын буранынан, сайын атынан сылдыабыт. Таба саамай ыалдьар кэмэ – сайын. Үксүн атахсыт ыарыы бэлиэтэнэр. Тыһынчанан табалар быыстарыгар сылдьан талааха, тааска дьөлө үктүүлэр. Ыалдыбыт, содьороннуу сылдьар табаны тутан ылан бэлиэтибит. Ирингэтин ыраастаан, антибиотигынан укуллубут. Бааһыттан көрөн 4-5 хонук устата эмтээһин ытыллар. Онтон үтүөрэн табаларын батыһан баран хаалаллар.

Ону таһынан сириттэн-уотуттан эмиэ тутулуктаах. Саамай ыраах сытар ыстаадаларга Магирга, Саркычаанна наар тааһынан сылдьар буолан эмиэ бэлиэтэнэр. Аһары куйаас сайын табаға куһаған", – диэн кэпсир уопуттаах бэтэринээр.

Геннадий Петрович бэйэтэ Чыыстайга төрөөбүт-улаппыт буолан сири-дойдуну билэр, оҕо эрдэбиттэн бу эргин туһайылары элбэхтэ тэлэн кэлбит киһи. Ыныры киирдэ да, атыгар олонор, ытын батыһыннаран көмөҕө ыстанар. Биридэ талан ылбыт идэтигэр бэриниилээхтик үлэли сылдьар. Геннадий Петровичка уонна кини салайар кэлэктиибэр ситиһиилэри, таһаарылаах үлэни бағарабыт. Кинилэр үлэлэрэ хоту сир маанылаах кыылын ахсаана аҕыйабатын туһугар, табаны иитии көрдөрүүтэ туспарын туһугар туһуланар.

Валентина СТАРОСТИНА.

В республике

Владимир Чичигинаров прокомментировал новый Указ Президента РФ о национальных целях развития России

Председатель постоянного комитета Государственного Собрания (Ил Тумэн) Республики Саха (Якутия) по здравоохранению, социальной защите, труду и занятости Владимир Чичигинаров прокомментировал новый указ Президента Российской Федерации Владимира Путина «О национальных целях развития России на период до 2030 года».

«Этот Указ принят в связи с внесением поправок в Конституцию РФ, а также в связи с возникшей сложной ситуацией из-за пандемии COVID-19. Он вносит корректировки в ранее принятый «майский» указ Президента РФ «О национальных целях и стратегических задачах развития Российской Федерации на период до 2024 года», в котором были обозначены 9 основных целей по 12 национальным проектам», – сказал Владимир Чичигинаров.

Он отметил, что по каждому направлению были уточнены цели и поставлены задачи.

«В новом Указе Президента РФ «О национальных целях развития Российской Федерации до 2030 года» определены 5 национальных целей развития на период до 2030 года: сохранение населения, здоровье и благополучие людей; возможности для реализации и развития талантов; комфортная и безопасная среда для жизни; достойный, эффективный труд и успешное предпринимательство; цифровая трансформация», – сообщил парламентарий.

Народный депутат напомнил, что Указом установлены по каждому направлению целевые показатели. Так, например:

обеспечение устойчивого роста численности населения РФ, повышение ожидаемой продолжительности жизни до 78 лет, снижение уровня бедности в два раза по сравнению с показателем 2017 года, увеличение доли граждан, систематически занимающихся физической культурой и спортом, до 70%. Кроме того, необходимо обеспечение темпа роста валового внутреннего продукта страны выше среднемирового при сохранении макроэкономической стабильности, обеспечение темпа устойчивого роста доходов населения и уровня пенсионного обеспечения не ниже уровня инфляции, увеличение численности занятых в сфере малого и среднего предпринимательства, включая индивидуальных предпринимателей и самозанятых, до 25 миллионов человек. Также установлено достижение «цифровой зрелости» ключевых отраслей экономики и социальной сферы, в том числе здравоохранения и образования, а также государственного управления, увеличение доли массовых социально значимых услуг, доступных в электронном виде, до 95%, рост доли домохозяйств, которым обеспечена возможность широкополосного доступа к информационно-телекоммуникационной сети интернет, до 97%.

«Указ Президента РФ №204 «О национальных целях и стратегических задачах развития РФ на период до 2024 года» будет приведен в соответствие с новым Указом. Также будут скорректированы национальные проекты в соответствии с новыми национальными целями, разработан единый план по достижению национальных

целей развития РФ на период до 2024 и на плановый период до 2030 года», – сказал Владимир Чичигинаров.

Пресс-служба Ил Тумэна.

ВНИМАНИЮ НАСЕЛЕНИЯ

Клиентская служба (на правах отдела) в Момском улусе ГУ УПФР в г. Якутске (межрайонное) сообщает:

С 1 августа 2020 года прием по предварительной записи производится только в **понедельник, среду и пятницу**. Прием производится по всем вопросам.

Во вторник и четверг только по отдельному жизненно важному вопросу (по погребению, по вопросам заблаговременной работы с лицами, выходящими на пенсию и по подаче заявления в электронном виде).

Телефонные консультации по телефонам: 21313 и 21380 (по всем вопросам и по всем рабочим дням).

Лучше заранее позвонить до прихода в офис КС.

Во всех 5 рабочих дней производится прием граждан по вопросу регистрации, подтверждения или восстановления учетной записи в ЕСИА с оказанием консультации и помощи.

Клиентская служба (на правах отдела) в Момском улусе ГУ УПФР в г. Якутске РС(Я)(МРУ).

Улуу Кыайы 75 сылыгар

«ДЫННЭЭХ КИИИ ТУҢУНАН СЭНЭН» ТУҢУНАН

Бу кинигэни «Правда» хаһыат корреспондента, суруйааччы, публицист, офицер Борис Полевой суруйбута. Кини суруйуутун оҕо барыта аахпыта уонна кинигэ геройа Алексей Маресьев курдук буолан халлаанга көтүөн, өстөөхтөрү сууһарыан, кини курдук ыарахантан толлубакка, олоххо көрсүллэр моһоллору туораан олорор баҕа хас биирдии уол оҕо бу баара. Үөрэнэ сылдьан оскуола үөрэтэр кинигэтигэр киирбит кэричиги ааҕан, онтон суруйан, уопсайынан Алексей Маресьев туһунан элбэхтик суруллубутун билигин да өйдүүбүн.

«Кыым» хаһыат тиһиллибитин көрө олорон, 2017 сыл ыам ыйын 11 күнүгэр тахсыбыт «Алексей Маресьев: номох буолбут олох» диэн Нина Герасимова суруйбут ыстатыйатын ааҕан оҕо саасын санаан кэллим.

Камышин куоракка төрөөбүт Алексей Маресьев 1934 с. Амурдааҕы-Комсомольскай куораты тутууга путевканы барбыт. Онно аэрокулуупка дьарыктаммыт, ол кэнин Сахалинна 12-ис авиапогран-этэрээккэ сулууспалыыр. Салгыы Читаҕа байыаннай лүөчүктэр 30-ус оскуолаларыгар үөрэнэр. 1940 с. Батайскайдааҕы авиация училищетын младшай сержант сыбаанньалаах бүтэрэр уонна инструкторынан хаалар. Сэри буолбутугар Соьуруулуу Арҕаа фронтна 296-ыс истребительнай полкаҕа ыгталлар. Бастагы бойобуой көтүүтүн Кривой Рог диэкинэн 1941 с. атырдьах ыйын 23 күнүгэр онорбут. Сэри бастагы ыйдара сэбиэскэй авиацияҕа ыарахан этэ. Немец лүөчүктэри ордук уопуттаахтара, техникалара да ордуга. Ол да буоллар, А. Маресьев немец 4 сөмөлүөтүн сууларбыт. 1942 с. немец сэриилэрин атакалыгы бомбардировщиктары көмүскүүр соруудаха сылдьан, Маресьев самолета табыллан, Великие Луки куорат аттынааҕы ыаҕа сууллубут. Мастер лабааларыттан иннэн уонна хаар халын буолан, түһүүтэ «сымнаан» биэрэн лүөчүк тыыннаах ордубут. Бааһырыбыт, ачык уонна хаамар кыаҕа суох Маресьев өйүн сүтэрэ-сүтэрэ, хара күүһүнэн фронт линиятын диэки сыллыбыт. Бастаан Плав дэриэбинэ олохтоохтору лүөчүккэ кэтиллибиттэр эрэри, немец лүөчүгэ диэн туора хаампыттар. Өй-мэй сытар Маресьевы Валдай олохтоох уолаттара Сержа Малинин уонна Саша Вихров, бэйэбит киһибит диэн өйдөөн, улахан дыону көмөҕө ыныран уон ахсыс хонугар быһаабыттар.

Дэриэбинэҕэ эмчит суох буолан, нэдиэлэ кэнниттэн сөмөлүөт кэлэн Москубаҕа госпитальга илдьэр. Онно кэлэригэр хаан сүһүрүүтэ гангрена саҕаланан, тыыннаах хаалара билибэт киһини, син-биир туһа суох диэн, өлүгү тийэйэр катафалкаҕа көрдүөргө сытыарбыттар. Ону профессор Теревинскэй түбэһэ көрөн: «Суһаллык

эпэрээссийэ!»), – диэн гангренаалабыт икки атаҕын тобугун аннынан быһан, тыыннаах хаалбыт. Баҕар, ол кэнин атын киһи: «Инбэлиит буоллум, бүтүтүм» диэн суулланан олоруо эбитэ буолуо. Үгүс киһи итинник түбэлтэҕэ арыгыга ылларар. Оттон Маресьев госпитальтан реабилитацияҕа санаторийга барарыгар: «Мин хайаан да көтүөм» диэн кытаанна санааны ылыммыта. Ол эрэн, ону быраастарга дакаастаахха наада этэ. Хаһан да мас «атахтаах» үнкүүлээбэтэх киһи, медсестэрэлиин үнкүүлүү сылдьан атаҕын эчтиэм диэн, палатаҕа бииргэ сытар киһитин кытта үнкүүлүүргэ үөрэнэр. Төһө да атаҕа маска аалыллан хаан оҕуолаатар, медсестэрэлэри кытта үнкүүлээбитэ номоххо киирэр.

Көтөр дуу, көппөт дуу дьылҕата быһаарыллар күнүгэр, хамыһынайа иннигэр чэпчэки баҕайытык устуулга ойон тахсан: «Ама, бу атах буолбатах дуо?», – диэн баран Алексей Петрович соннук чэпчэкистик ыстанан түспүт. Хамыһынайа дыоно: «Годен», – эрэ дииллэригэр тийбиттэр. Бүппүтүн кэнинэ мас атахтары устубата – тириитэ аалыллан, хаан буолбут этэ.

1943 сыллаахха Маресьев Чувашияҕа Ибресинскэй дээҕи лүөчүктэр оскуолаларыгар дьарыктанар. 1943 с. 63-үс гвардейскай авиация полкатыгар киирэр. Ол эрэри кинигэ кинини тутта фронтна ыппыт эбит буоллахтарына, дыннээбэр оннук чэпчэки буолбатах эбит. Кини улахан утарсыыны көрсүбүт – икки атаҕа суох киһи сэриилэниэ диэн итэҕэйбэтэхтэр. Арай Аҕа дойду сэриигэр 21 сөмөлүөтү сууларбыт, эскадрилья хамандыыра Александр Числов итэҕэйэн бэйэтигэр ылбыт, онтон ыла Маресьев атыттартан хаалсыбакка кыргыһыга кыттыбыт.

Маресьев чааһа Курскай тоҕойго аатырбыт. Ону суруйа элбэх кэрэспэндийэн кэлэр буолбут. Биридэ «Правда» хаһыат кэрэспэндийэнэ Борис Полевой, Орел куорат таһыгар «сөмөлүөт күүтэн землянкаҕа олордубуна, соруудахтан биир лүөчүк төннүбүт. Полевой көрдөбүнэ: киһитэ сынньана сытыан иннинэ, икки мас «атаҕын» устан ылан, аттыгар ууруммут. «Икки атаҕа суох эрэри, бойобуой соруудаха сылдьар!», – диэн Б. Полевой олус сөхпүт. Суруналыыс уонна лүөчүк түүнү быһа кэпсэтэ хоммуттар. Лүөчүк кэпсээнин фронтнааҕы болокунуотугар түһэрэн ылбыт. Биллэн турар, Борис Полевой А. Маресьев туһунан уочарка суруйан хаһыакка таһаартараары гыммытын көнүлээбэтэхтэр. Оччоттон баччаанна диэри куттаны уонна сэрэхэдийи сабардыыра: «Үөһэннилэр «Сэбиэскэй Сойууска бүтүн лүөчүк хаалбатах буолан, кыһалбаттан икки атаҕа суох инбэлииттери көтүтэн эрдэхтэрэ, дьыалалара, ол аата, хаахтыйдаҕа!», –

диэн тыл-өс тарҕаныа, ону өстөөх бырапагаандата туһаныа», – диэн сэрэхэдийбиттэр. Инньэ гынан манньк лүөчүккэ баарын туһунан сэрии бүппүтүн эрэ кэнин билбиттэр.

Борис Полевой Нюрнберг процеһын кэмигэр, фашистары буруйдууларын истэ-истэ «Повесть о настоящем человеке» сэхэнин 19 хонук ийигэр суруйбут. Кинигэ бэчээттэнэн тахсаатын кытта Алексей Маресьев дьоруой буола түспүт. Кинигэ сүүстэн тахса төгүл хос таһаарыллыбыт уонна 50 араас дойдуга тылбаастанан тарҕаммыт. Аны 1948 сыллаахха аатырбыт артыыс Павел Кадочников толоруутугар кинэ уһуллубут. Ити сыл композитор С. Прокофьев опера суруйбут.

Алексей Маресьев, кини туһунан кинигэ суруллан тахсыбытын хойукка диэри билбэккэ сылдьыбыт. Биридэ араадыһаҕа түбэһэ түһэн, кини дьылҕатын кэпсииллэрин истибит уонна суруйааччы Борис Полевой көрдөөн булбут.

А. Маресьев сэттэ сөмөлүөтү сууларан, Сэбиэскэй Сойуус Дьоруойа буолбут. Атахтара ноҕоруусканы тулуйбаттарын билинэн, 1944 с. лүөчүктэр инструктордарынан көспүт. Мас атахтары анал маастарга онортороп эбит. Уопсайа оннук атахтары уончата онорторбут. Маресьевы көрбүт дыон, мас атахтааҕа билибэт этэ диэн кэпсииллэрэ. Кинини аргыһыт буолбут дииллэрэ, туос сымыйа. Олох дыннээх сыанатын билбит киһи оннук куһаҕан дьаллыкка бэриммэтэх.

Кинигэттэн биир атына диэн үнкүүлээбит Оля диэн кыһын кэргэн ылбатах. Ол – суруйааччы фантазията эбит. Маресьев Галина диэн кэргэнин кытта сэри кэнниттэн биридэ билсбит. Биридэ 55 сыл олобуттар, икки уол оҕолорбуттар.

Биридэ ааҕааччылар Маресьевтан: «Суруйааччы эн араспаанньаҕын тоҕо Мересьев диэн улаппыттыт?», – диэн ыйыппыттарыгар: «Баҕар, мин арыгыһыт буолан хаалбытым буолуо, оччотугар кинигэни бобо сатыа этилэр. Оттон атын араспаанньалаах буоллаҕына, суох, бу атын киһи этэ диэххэ сөп буоллаҕа», – диэн күлэн кэбиспит.

Алексей Маресьев бэйэтин туһунан кэпсээнэрин, болҕомтоҕо ыһылларын олох сөбүлээбэтэ: «Мин курдуктар элбэхтэр, арай кинилэр суолларыгар Б. Полевой түбэспэтэх», – диэрэ. Кэлин кини сэри инбэлиитэрин дьыалаларынан дьарыктанар комитеты салайан элбэх бэтэрээннэ көмө онорбута. Бэйэтигэр тугу да көрдөспөтө, ол оннугар атын дыонно анаан көрдөһөрө, кабинеттары кэрийэрэ, илии баттатара, булар-талара. Оннук этэ «Дьиннээх киһи туһунан» сэхэн дьоруойа Алексей Маресьев.

Григорий ФЕДОТОВ.

МАХТАНАБЫТ

Таптыр быраапыт, убайбыт, аймахпыт **Корякин Юрий Александрович** эдэр сааһыгар олус хомолтолоохтук олохтон барбыта б.д. от ыйын 29 күнүгэр 40 хонугун туолла. Бу ыарахан, кутурбаннаах кэммитигэр биһиэхэ күүс-көмө, өйбүл буолбут аймахтарбытыгар, бары дьоммутугар: "Кэнчээри" дь/с коллективыгар, ветераннарыгар Т.Д. Ивановаба, М.И. Сутаковаба, Т.П. Слепцоваба, В.П. Чугуноваба, Н.Н. Петроваба, С.П. Никулинаба, ийэтин дьүөгэлэригэр Е.Н. Габшеваба, С.А. Мордовскаяба, М.Н. Дьячковскаяба, А.Н. Яковлеваба, С.Д. Софроноваба, А.Ю. Хабароваба, Муома орто оскуолатын 1985 с., 1987 с. бииргэ үөрэнэн бүтэрбит табаарыстарбытыгар, кииннэммит бухгалтерия, Муома үөрэбин управлениетын, Муома начальнай оскуолатын, оҕо айар дьэтин коллективтарыгар, "Тэтим" ансаамбыл коллективыгар, бырааттарын, балтын кытта бииргэ үөрэммит табаарыстарыгар, төрөппүттэригэр, А.П. Корякинна, Г.А. Слепцоваба, Ж.И. Слепцоваба, Д.М. Тогмитоваба, М.П. Михалеваба, В.И. Сокуроваба, Н.В. Ивановаба, В.К. Сутаковаба, И.В. Неустроева, С. Березкинна, аймахтарбытыгар А.В. Ефимоваба, В.В. Арбыкинаба, В.В. Корякинна, Л.В. Сандуеваба, В.В. Вожжоваба, Е.А. Борисоваба, Л.В. Ивановаба, буорга үлэлээбит И.В. Неустроев биригээдэтигэр, табаарыстарыгар Д.В., М.Д. Павловтарга, Николай Роббекка, Владимир Жирковка, Слава Винокуровка, Степан Слепцовка, Афанасий Слепцовка, Василий Аммосовка, Лилия Слепцоваба, Кыыдаана Слепцоваба, бары көмөлөспүт дьонно дириг махталбытын тириэрдэбит.

Эһиэхэ олоххутугар үчүгэи, кытаанах доруобуйаны, уһун үйэни баҕарабыт.

Эдьийдэрэ, бырааттара, балтылара, аймахтара.

Светлой памяти нашего Юры

Прошло 40 дней, как нет рядом с нами нашего внука, племянника, брата. Как тяжело говорить о Юре в прошедшем времени, горько и обидно. И пусть жизнь нашего Юры была короткой, но она была яркой, интересной.

В нашей памяти он останется добрым, улыбочивым, искренним, стремящимся к лучшему, невзирая на сложности в жизни. Он всегда будет в наших сердцах.

Мы благодарим коллектив Момской начальнай школы, родственников, одноклассников, друзей за поддержку в трудную минуту.

Родные из Якутска, Сунгар, Москвы.

Рисунок Л. Ивановой.

Память

ОН НАВСЕГДА ОСТАНЕТСЯ ЖИВЫМ...

29 июля – 40 дней, как с нами нет нашего друга, одноклассника **Юрика**. Некоторые из нас учились с ним вместе с 1 класса, некоторые в старших классах, но известие о смерти Юры стало для нас всех шоком.

Юра был хороший и надежный друг, товарищ. Его отличала удивительная

доброжелательность. Он был человеком светлым, добрым, в нем не было ни капли злости, ни ненависти. Всегда веселый и с чувством юмора. Очень терпелив и отзывчив, всегда мог выслушать каждого, кто обратился к нему за поддержкой, что-то посоветовать, выручить, никому не отказывал в просьбах. Мог великолепно поднять настроение каждому, кто был чем-то огорчен, растерян или подавлен. Но при этом очень требовательный к себе. Юра всегда хотел быть лучше, никогда не терял

энтузиазма.

Работая с детьми, он наполнялся энергией, которой потом делился с другими людьми.

Смерть Юры большая утрата для нас. Память о Тебе навсегда останется в наших сердцах. Мы всегда будем вспоминать Тебя с чувством светлой грусти. «Когда уходит друг хороший, Частичка нас уходит вместе с ним... Он никогда для нас не станет «прошлым», Он навсегда останется живым...».

11 «г» класс МСШ, 2007 г. выпуска, кл. рук. И. Е. Соркомова.

Кэриэстэбил

ӨЙБҮТҮГЭР-СҮРЭХПИТИГЭР МЭЛДЫ БААР БУОЛУО

Биһиги таптыр ийэбит, эбэбит, эдьийбит, убаастыр учууталбыт педагогической үлэ ветерана **Саввина Евдокия Николаевна** б.д. от ыйын 28 күнүгэр күн сириттэн барбыта 40 хонугун туолла. Кини 1937 с. тохсунньу 30 күнүгэр Муома оройуонун Буор Сыһыы нэһилиэгэр алта оҕолоох Хабаровтар дьэиэ кэргэннэригэр бэһис оҕонун төрөөбүтэ.

Оҕо сааһыгар тулайах хаалан, олох ыарахаттарын этинэн-хаанынан билбитэ, ыалынан, интернатынан итиллэн улааппыта. Үөрэххэ тардыһыылаах кыыс 1959 с. Хонуу оскуолатын ситиһиллээхтик бүтэрэн, чугас аймаҕа Старков Дмитрий Егорович сүбэтинэн-көмөтүнэн Иркутскайдаагы Хо Ши Мин аатынан педагогической институтка ньиэмэс уонна француз тылларын учууталларын идэтигэр үөрэнэ кирибитэ.

Студенныйер кэмигэр Томпо улуһун Кириэс Халдыаайы нэһилигиттэн төрүттэх Саввин Василий Васильевичи көрсөн, сүрэхтэринэн сөбүлэһэн, 1963 с. ыал буолбуттара. Саввиннар үс оҕону

төрөппүттэрэ. Оҕолорун улаатыннан, дьонуннаах дьон онорон, 49 сыл бииргэ дьоллоохтук олорубуттара.

Евдокия Николаевна үлэтин киинискэтигэр биэр эр суруйуу баар. Ол курдук кини 1964 сылтан 1995 сылга диэри 31 сыл устата төрөөбүт дойдутугар, Муома орто оскуолатыгар үтүө суобастаахтык учууталлабыта. Кини Муома оройуонуттан төрүттээх бастакы омук тылын учуутала буолар. Элбэх оҕону омук тылыгар уһуйан, оскуола оҕолорун, төрөппүттэрин, коллегаларын дириг убаастабылларын ылбыта. Евдокия Николаевна ситиһиллээх үлэтин элбэх наҕараадалар туһулууллар.

1995 с. Саввиннар дьэиэ кэргэннэрэ оҕолорун, сиэннэрин багыһан, Дьокуускай куоратка көһөн барбыттара. Дьэиэ-уот туттан, үлэлээн-хамсаан, куорат сири

сөбүлээн олохсуйбуттара.

Евдокия Николаевна уһун, ыарахан ыарыыга ыллараан да баран, күүстээх санаатынан, олоххо тардыһытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, биһиэхэ, чугас дьонугар, сүбэтинэн-аматынан күүс-көмө буолан олорубута. Кини б.д. бэс ыйын 19 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон барда.

Күндү киһибитин тапталлаах ийэбитин, эбэбитин, эдьийбитин, аймахпытын Евдокия Николаевна Саввинаны сүрэхпит тэбэрин тухары өйдүү-саныы сылдыахпыт, кини биһиги өйбүтүгэр-сүрэхпитигэр мэлдьи тыыннаах буолуоҕа.

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ, сизн балтылара, бары аймахтара.

Память

НАВСЕГДА ОСТАНЕТСЯ В НАШЕЙ ПАМЯТИ

29 июля 2020 года исполнится 40 дней, как не стало нашего коллеги, молодого красивого человека, активного творческого педагога, хорошего друга **Юрия Александровича Корякина**.

В 2014 году Юрий Александрович закончил педагогический институт при СВФУ и начал свою педагогическую деятельность в Момской начальной школе. За годы работы в нашей школе он показал себя как человек с активной жизненной позицией, проявил свои организаторские способности.

Как педагог он большое внимание уделял внеурочной деятельности школьников. Так он первым в Момском районе начал проводить работу кружка «Робототехника». Результатом работы по робототехнике стало успешное участие Юрия Александровича в двух больших республиканских форумах допрофессиональной подготовки будущих инженерно-технических кадров. Работа его учеников под названием «Легопарк» вызвал большой интерес у участников форумов. А его доклад «Образовательная робототехника в дополнительном образовании детей» был высоко оценен членами жюри научно-практической конференции для учителей.

В 2016 году Юрий Александрович был назначен руководителем детского движения

«Югоренок». Много интересных занятий и мероприятий было им проведено для учащихся начальной школы. Юрий Александрович является одним из организаторов I районного конкурса среди школьников «Саха КВН», где его воспитанники заняли почетное I место.

В 2018 году Юрий Александрович продолжил свою активную творческую педагогическую деятельность методистом дополнительного образования в Доме детского творчества. Здесь он успешно прошел аттестацию на I категорию. Далее он продолжил свою работу в техническом лицее в городе Якутске.

В последнее время Юрий Александрович много работал над созданием IT-центра в Момском районе с целью развития технической направленности в районе. Этим летом он успешно участвовал в Онлайн-конкурсе IT центров и начал работу по внедрению данного центра в нашем районе.

Юрий в нашей памяти навсегда останется как очень приветливый, открытый, добрый, отзывчивый человек, который никогда не унывал, умел находить общий язык с детьми и взрослыми, был интересным собеседником и хорошим другом.

Коллеги МБОУ «МНОШ».

Соболоох нэһилиэтин ытыктанар олохтооҕо, тыйа хаһаайыстыбата сайдарыгар олобун анаабыт үлэ бэтэрээнэ, сэрии сылларын оҕото

СТАРОСТИН Егор Васильевич ыарахан ыарыыттан олохтон барбытыгар дьиэ кэргэнигэр, аймахтарыгар дириг кутурҕаммытын биллэрэбит.

Ылар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Бэтэрээннэр оройуоннаабы сэбиэттэрэ.

«Индибир уоттара» хаһыат редакцията бастын көмөлөөһөчүбүт Старостина Валентина Васильевна, оҕолоругар таптыыр абаҕалара үлэ бэтэрээнэ, сэрии сылларын оҕото

СТАРОСТИН Егор Васильевич ыарахан ыарыыттан олохтон барбытынан дириг кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Ылар сүтүккүтүн тэннэ үллэстэбит.

Чугастык саныыр, ытыктыыр дьоммутугар Тамара Васильевна олобун аргыһа, оҕолорун тапталаах аҕалара, Василий Васильевич Старостинга баар-суох быраата, Александра Иннокентьевна Брызгалова, Акулина Иннокентьевна Троева таптыыр убайдара үлэ бэтэрээнэ, оройуон бири биллиилээх механизатора

СТАРОСТИН Егор Васильевич уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан диригнин курутууан туран хомолтобун биллэрэбит.

Хоту сир бири сэмэй, туруу үлэһит киһитин олобут олоҕо оҕолоругар, сиэннэригэр үтүө холубур буолуоҕа. Бири дойдулаахтара киһи аатын киэн тутта ааттыахтара диэн эрэнэбит. Кытаанах санаагытын ылынан тулуйа сатааг.

Антонина, Алексей Никулиннар.

Тыйа хаһаайыстыбатын сайдытыгар биригэ үлэстэбит киһибэр Старостина Тамара Васильевна, оҕолоругар, сиэннэригэр таптыыр кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ үлэ бэтэрээнэ, сэрии сылларын оҕото

СТАРОСТИН Егор Васильевич ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытыгар дириг кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Ылар сүтүккүтүн тэннэ үллэстэбит.

Е. И. Мытыкынова.

Ытыктыыр аймахытыгар, оҕо сааһым дьүөгэтигэр Старостина Тамара Васильевна, оҕолоругар, сиэннэригэр чугас дьонугар тапталаах кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ, аймахтара

СТАРОСТИН Егор Васильевич ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн дириг кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Ылар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Эдьийит М. В. Старкова, киһи оҕолоро.

Ытыктыыр ыалбыт, бири дойдулаахтарбыт тапталаах аҕалара, эһэлэрэ

СТАРОСТИН Егор Васильевич уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон барбытынан кэргэнигэр Тамара Васильевна, Лизаба, Ленаба, күтүөттэригэр, сиэннэригэр, бары чугас аймахтарыгар дириг кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Хонууттан Д. И. Слепцова, Борис, Саргы Хабаровтар.

Күндү дьоммутугар Старостин Василий Васильевичка, санаһыгар Троева Агафья Семеновна, балтыгар Брызгалова Александра Иннокентьевна, кэргэнигэр Тамара Васильевна, оҕолоругар, аймахтарыгар таптыыр быраата, убайа, кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ, аймахтара

СТАРОСТИН Егор Васильевич күн сириттэн күрэммитигэр дириг кутурҕаммытын биллэрэбит.

Ылар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Оҕо сааһын доҕотторо Ульяна, Николай Соркомовтар.

Күндү эдьийитигэр Тамара Васильевна, оҕолоругар, сиэннэригэр таптыыр киһилэрэ, аҕалара, эһэлэрэ

СТАРОСТИН Егор Васильевич күн сириттэн барбытыгар дириг кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Тулуурдаах буолун.

Клара, Анатолий Кузнецовтар дьиэ кэргэттэрэ.

Убаастабыллаах Семен Егоровичка, киһи оҕолоругар Дьулустаанга, Авксентийга, Северинаба, сиэннэригэр Сашаба, Джамияба, бары аймахтарыгар күндү оҕото, ийэлэрэ, балтылара

КУДРИНА Күннэй Семеновна соһумардык ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дириг кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Ылар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Корякиннар, Гермогеновтар, Кононовтар, В. С Ноговицына, Афанасьевтар.

Тэрийэччи: СӨ Бырабытталыстыбата, "Сахабэчээт" СӨ Судаарыстыбаннай автономнай тэрилтэтэ. Таһаарааччы: "Сахабэчээт" СӨ Судаарыстыбаннай автономнай тэрилтэтэ. 677000, Дьокуускай к. Орджоникидзе уул., 31 №-р, 124 каб., тел./факс: 8(4112)343917. e-mail: sakhapечhat@mail.ru Генеральнай дириэктэр **Н. М. Стручкова.**

Сибээс эйгэтин информационнай технология уонна маассабай коммуникацияга надзорун федеральнай структуратын Саха сиринээҥи бырабыланынатын 20.06.2019 с. бэриллибит сибидиэтэлиститэтин ПИ № ТУ 14-00520

Кылаабынай редактор М. П. СТАРКОВА.

Хаһыат нэдиэлээ иккитэ тахсар. Редакцияга кирибит суруктар төнүбэттэр.

Матыйаалага ахтылар чаччылар иһин эппитинэн сурук ааптара сүгэр. Ааптар суругар этиллэр санаа хаһыат тутуһар хайысхатын атын буолуон сөп. Биллэриллэр, рекламалар ис хоһооноругар эппитинэн тустаах киһи сүгэр.

® Реклама быһытынан бэчээттэнэр.

Хаһыат 60 №-гэр 16 ч. илин баттанна, 17 ч. график быһытынан бэчээкэ бэрилиннэ. Компьютернай талыта, верстка оройуоннаабы «Индибир уоттара» хаһыат редакциянай-полиграфической комплекска оһоһулан бэчээттэннэ.

Редакция, типография, таһаарааччы аадырыһа: Муома улууһа, Хонуу сэл., кап. Елкин уул. 4 №-р. Кээмэйэ 1 усул. бөч. л. Тиража 360. Сыаната дуоһагар быһытынан. Телефоннара: 8(41150)2-10-21. Электроннай почта: indigir-uotlara@vandex.ru